

Millaista viittomakielen tulkkia tarvitaan tulevaisuudessa?¹

Raija Roslöf & Terhi Rissanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Turku

Abstract

The whole field of Sign Language (SL) interpreting is restructuring in Finland, and the interpreters gathered together in the workshop to discuss their own role and prospects in this process. The Finnish Social Insurance Institution (Kela) will take over the financing and the administration of SL interpreting service provision by 2010. The centralization is expected to mean more equal opportunities to the clientele and the interpreters in all parts of Finland. The subjective right to use SL interpreter services has been guaranteed by the constitutional legislation since 1995. There are over 300 000 hearing-impaired people in Finland, out of which c. 3000 are deaf persons using Sign Language as their primary means of communication. The service provision has become more established as the municipalities –and the interpreters themselves – have started agencies and firms offering SL interpreting services. In 2007 about 100 SL interpreters had a permanent job in an agency or a firm. There are 12 private firms and 19 municipal agencies in Finland. The quality of SL interpreting services is the focal point now. The use of SL interpreters increases as the standard is raised. Team interpreting and mentoring of the novices in the field buffer the polarizations of interpreters in the growing competitive entrepreneurship with demanding assignments and quality requirements. The training of SL interpreters must be one step ahead of the change. Interpreting is learning by doing, and the same applies to any changes in the field: Be proactive, make a change!

1 Johdanto

Tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa, etenkin alalla, jossa palvelujärjestelmä on muuttumassa. Koulutuksen on kuitenkin aina jossain määrin ennakoitava tulevaisuutta, otammehan kuluvana syksynä 2008 sisään opiskelijat, jotka valmistuvat 2012 – meillä on oltava jonkinlainen visio siitä, millaiseen työkenttään me heitä koulutamme.

Työpajan tarkoituksena oli yhteisesti työelämän parhaiden asiantuntijoiden eli työskentelevien viittomakielen tulkkien kanssa pohtia sitä, millaista osaamista ja millaisia osaajia tulevaisuudessa tarvitaan. Keskustelu oli erittäin antoisa ja monipuolinen.

Artikkelissa taustoitetaan ensin **tulkkipalvelun nykytilaa, palvelun perustaa ja järjestäytymistä**. Keskitymme palvelun valtiollistamiseen siinä laajuudessa kuin siitä tällä hetkellä on tietoa ja lopuksi esittelemme joitain työpajassa esille tulleita ajatuksia viittomakielen **tulkikoulutuksen kehittämissuunnista**.

2 Taustaa

Viittomakielisten asema on Suomessa turvattu lailla siitä lähtien, kun Suomen hallitusmuodon (969/95) perusoikeussäädökset tulivat uudistettuina voimaan 1. elokuuta 1995. Lain kielellisiä oikeuksia koskevan 14§:n 3 momentin mukaan ”viittomakieltä käyttävien ja vammaisuuden vuoksi tulkitsemis ja käänösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla”. Maailmanlaajuisesti merkittävä on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus, joka julkaistiin 13. joulukuuta 2006. Sopimuksen määritelmäartiklassa huomioidaan erikseen kuurojen kielelliset oikeudet. Viittomakieltä ja sen käyttöä koskevia asiakohtia on sopimuksessa useassa kohdassa, mikä osoittaa, että viittomakieli on laajasti tunnustettu kieleksi muiden kielten rinnalla ja siten myös kuurojen ryhmän oikeudet kielellisenä vähemmistönä.

Tulkkipalvelu on Suomessa lakisääteinen palvelu, ja sen järjestämisvelvoite on osoitettu kunnille. Kuurolla henkilöllä on subjektiivinen oikeus maksuttomaan tulkkipalveluun siten, että 1. tammikuuta 2007 voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan hänellä on oikeus saada vähintään 180 tulkkautuntia kalenterivuoden aikana. Laissa sanotaan, että ”tulkkipalveluihin kuuluu työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettava [--] viittomakielellä tapahtuva tulkkaus”.² Tulkin tarpeen syitä ei siis ole millään tavalla rajoitettu ja tulkin voi-kin tilata yhtä hyvin työpaikan pikkujoulujuhliin kuin taloyhtiön hallituksen kokoukseen, työväenopiston maalauskurssille tai naapurin Tupperware-esittelyyn – keskeistä viittomakielisten tulkkipalvelussa on asiakaslähtöisyys.

Kuuroilla henkilöillä ei kuitenkaan ole ollut tasavertaisia mahdollisuuksia tulkkipalvelun saamiseen, koska edelleen palvelun saatavuudessa on alueellisia eroja: Pääkaupunkiseudulla ja muualla suurissa kaupungeissa tulkkipalvelu toteutuu hyvin Pohjois-Suomen ja haja-alueiden kärsiessä tulkkipulasta. Tosin myös kasvuaalueilla ilta- ja viikonlopputilauk-siin on joskus vaikea saada tulkkia.

3 Asiakkaat

Eurooppalainen kuulovammaisuuden luokittelu (European Group on Genetics of Hearing impairment) määrittelee kuulovammaiset seuraavasti:

Lievä kuulovamma

Tyypillisesti henkilö, jolla on lievä kuulovamma, kuulee paremmalla korvallaan hiljaisimmat äänet 25–40 desibelin vahvistuksella. Hänellä voi olla jonkin verran vaikeuksia osallistua keskusteluun erityisesti meluisessa ympäristössä.

Keskivaikea kuulovamma

Tyypillisesti henkilö, jolla on keskivaikea kuulovamma, kuulee hiljaisimmat äänet paremmalla korvallaan 40–70 desibelin vahvistuksella. Hänellä voi olla vaikeuksia ottaa osaa keskusteluun ilman kuulolaitetta.

Vaikea kuulovamma

Tyypillisesti henkilö, jolla on vaikea kuulovamma, kuulee hiljaisimmat äänet paremmalla korvallaan 70–95 desibelin vahvistuksella. Hän hyötyy tehokkaista kuulolaitteista, mutta usein hän turvautuu huuliltau-lukuun kuulolaitetta käyttäessäänkin. Jotkut henkilöt, joilla on vaikea kuulovamma, käyttävät myös viittomakieltä.

Syvä kuulovamma (=kuurous)

Tyypillisesti henkilö, jolla on syvä kuulovamma, kuulee hiljaisimmat äänet paremmalla korvallaan 95 desibelin tai voimakkaammalla vahvistuksella. Hän on erittäin voimakkaasti huonokuuloinen ja hän tukeutuu vahvasti huulilталukuun ja/tai viittoon. (Rissanen & Mikkonen 2007: 16.)

Näistä ryhmistä kaksi viimeistä käyttävät kommunikoinnissaan useimmiten viittomakieltä muodostaen **viittomakielisten vähemmistöryhmän**. Kuuro, edellisessä luokittelussa syvästi kuulovammainen, on henkilö, joka ei kykene kommunikoimaan puhutulla kielellä vaan käyttää viittomakieltä. Viittomakieli on ainoa kieli, jonka kuuro henkilö voi oppia luonnollisessa kielenoppimisprosessissa äidin- tai ensikielenään esimerkiksi vanhemmiltaan. Puhutun kielen oppiminen vaatii aina erityistä opiskelua, ja puhuttu kieli on kuurolla toisen tai vieraan kielen asemassa. Kuuroja lasketaan olevan kaikkialla maailmassa suurin piirtein yhtä paljon, noin yksi tuhannesosa koko väestöstä (Malm & Östman 2000: 19). Nykyisin Euroopassa lasketaan olevan yli 81 miljoonaa henkilöä, jotka täyttävät kuulovammaisuuden kriteerit, heistä 8 % eli noin 6,5 miljoonaa on vaikeasti kuulovammaisia tai täysin kuuroja (Rissanen & Mikkonen 2007: 15–16). Suomessa viittomakielisten määrän on arvioitu olevan 4500–5000, ja heistä vammaispalvelulain mukaisia tulkkipalvelun käyttäjiä on noin 3800 (SOTKA-tietokanta 2006). Kuurojen Liitto ry:n palveluosaston mukaan viittomakielisten määrä Suomessa kesäkuussa 2007 oli tarkalleen 2766 (Rainò 2008). Pidempiaikaista opiskelutulkausta tarvitsevia oli syyslukukaudella 2007 noin 170, ja heillä oli käytössään noin 140 viittomakielen tulkkia (Selin-Grönlund 2007: 2). Esimerkiksi Uudellamaalla palvelun käyttäjiä on noin 950 ja kuukausittainen tulkkaustilasmäärä on noin 1500 tilausta (Heiskala 2008b). Kaiken kaikkiaan maassamme on yli 300 000 ihmistä, joilla on eriasteinen kuulovamma lievistä huonokuuloisuudesta kuulomonivammaisuuteen (Rissanen & Mikkonen 2007: 15).

4 Palvelujärjestelmä tällä hetkellä

Kuurojen Liitto ry. ylläpitää tulkikoulutusrekisteriä kaikista koulutuksesta valmistuneista viittomakielen tulkeista. Rekisterin mukaan Suomessa on valmistunut vuosina 1978–2006 yhteensä noin 720 viittomakielen tulkkia, joista alle 2/3 työskentelee edelleen ammatissa (mts: 4). Syitä ammatin jättämiseen on tutkittu muun muassa Elina Alasen ja Hanna Laurosen opinnäytetyössä (Alanen & Lauronen 2001). Tällöin suurin syy jättää ammatti olivat puutteelliset työolosuhteet, vaikkei täysin selvää yhtä syytä useinkaan eritellä (mts.: 52). Tulkit ovat perinteisesti työskennelleet lyhytkestoisissa työsuhteissa, siten että jokainen tulkkaustilanne on muodostanut lyhyen työsuhteen kyseisen asiakkaan kotikuntaan. Ilman vakituista toimeksiantosopimusta tulkin työoikeudellinen asema on kuitenkin varsin epäselvä: kunnat tulkitsevat usein asiakkaan olevan tulkin työnantaja ja sillä perusteella saattavat esimerkiksi kieltäytyä vaikkapa iltalisien tai lomakorvauksen maksamisesta tulkille. Selkeä ja turvattu asema on ollut niillä tulkeilla, jotka ovat työllistyneet yksityisiin tai kunnallisiin tulkikeskuksiin. Vuonna 2007 noin 100 tulkkia toimi tällaisessa työsuhteessa (Rissanen & Mikkonen 2007, 4). Suomessa on tällä hetkellä 12 yksityistä sekä 19 kunnallista palvelun tuottajaa (Suomen viittomakielen tulkit ry:n internetsivut www.tulkit.net/tulkkivalitys).

Tulkkipalvelun pääprosessista voidaan erottaa neljä pääosiota. Ensinnäkin kuuro asiakas hakeutuu palvelun käyttäjäksi ja hän saa kotikunnaltaan tulkkipäätöksen. Tässä vaiheessa oleelliseksi nousee palvelun tasavertaisuus koko maassa. Tällä hetkellä asiakkaat ovat olleet eriarvoisessa asemassa muun muassa sen suhteen, miten heidän kotikuntansa tulkitsee vammaispalvelulakia ulkomaille suuntautuvissa toimeksiannoissa. Osassa kunnista asiakkaat saavat tulkin vapaa-ajan matkoilleen, osassa taas ei. Seuraava vaihe on palvelun välittäminen. Tarvitessaan tulkkia kuuro asiakas ottaa yhteyttä oman alueensa tulkikeskukseen ja tekee sinne tulkkitilauksen. Tulkkeskusten aukioloajat vaihtelevat suuresti: suurimmat ovat auki kaikkina arkipäivinä virastoaikaan, pienimmissä välittäjä saattaa olla toimistolla pitämässä vastaanottoa esimerkiksi kaksi tuntia viikossa. Myös ilta- ja viikonloppuväyvytyksen järjestäminen on ollut mahdollista vain pääkaupunkiseudulla. (Heiskala 2008a, 8, 14–15.)

Tulkkipalveluprosessin kolmas vaihe on varsinainen tulkkaukstahtuma, joka voi olla joko lähitulkkaukset tai etätulkkaukset. Lähitulkkauksella tarkoitetaan esimerkiksi asiointia siten, että tulkki on mukana tilanteessa. Etätulkkaukset puolestaan toteutetaan etäyhteyden välityksellä. Suurin osa tulkkauksesta on edelleen lähitulkkauksia, vaikkakin etätulkkauksen määrä on kasvamassa koko ajan. Varsinaisen tulkkausten jälkeen on vuorossa viimeinen vaihe eli raportointi ja laskutus, jossa tulkkaustyö kirjataan. Tulkkauksesta lähtee lasku palvelun maksajalle ja palkkasuoritus kyseiselle tulkille riippuen siitä, tekeekö hän työtään kuukausipalkkaisessa työsuhteessa vai niin kutsuttuna asioimistulkkina freelancer-periaatteella. (Mts.: 17,19.)

5 Tulevaisuus

Tulkkien työkenttä on viime vuosina kokenut suuria mullistuksia, eivätkä muutokset näytä loppuvan tähän. Epäselvä työoikeudellinen asema on pakottanut sekä tulkit että kunnat miettimään järkipäisempiä ja läpinäkyvämpiä tapoja organisoida palvelu, ja sitä kautta myös tulkkien työolosuhteet ovat parantuneet huomasti. Aikaisemman freelancer-pohjaisen palvelujärjestelmän tilalle on laajentumassa malli, jossa tulkit työskentelevät työsuhteessa tulkkausyrityksissä. Tällöin kunta ostaa tulkkipalvelun yritykseltä, joka vastavasti laskuttaa kuntaa ja maksaa tulkille. Tällä tavoin tulkin työoikeudellinen asema on sekä turvattu että kaikille osapuolille yksiselitteinen. Turvattu työoikeudellinen asema vähentää alalta pakoa, jolloin ala ei jää toimimaan lähinnä vastavalmistuneiden viittomakielentulkkien varassa. Samalla yrittäjäyys antaa uusia mahdollisuuksia uralla etenemiseen sekä erikoistumiseen.

Uusien lakien myötä myös tulkkien työtehtävät ovat laajentuneet. Viittomakielisten osallistumismahdollisuudet ovat kasvaneet, mikä puolestaan on lisännyt haastetta tulkkien osaamiselle esimerkiksi tulkkauksilanteissa hyvin pitkälle erikoistuneella työpaikalla. Tulkkausten laatuvaatimukset kasvavat koko ajan, ja tarvitaan yhä pidemmälle erikoistunutta korkealaatuista palvelua.

Palvelujärjestelmän rationalisointi tehostaa palvelun saatavuutta, ja kun palvelua on tarjolla enemmän, myös kysyntä lisääntyy. Esimerkiksi Uudenmaan alueella palvelun hankinnan keskittäminen ja kilpailutus lisäsivät tulkkauksilauksia huomasti. Vuonna 2006

tulkkaustilauksia oli keskimäärin 30 kpl kuukaudessa, kun taas vuonna 2008 tilauksia oli jo noin 1500 kuukaudessa (Heiskala 2008b). Kun tulkin saatavuus paranee, alkavat asiakkaat oikeutetusti vaatia laatua ja mieltä, kenet haluaisivat tulkiksi. Työpajassa keskusteltiin pitkään myös siitä, mikä on oikeasti riittävä taitotaso, jolla tulkki voi lähteä työelämään, ja miten sitä mitataan. Kilpailun koveneminen voi johtaa siihen, että maassa on suuri määrä niin kutsuttuja rivitulkkieja ja sitten muutamia huippuja, jotka voivat paljolti valita haluamansa työtehtävät. Toisaalta jos asiakkaat tietävät, ettei tulkkia luultavasti saa (esimerkiksi lyhyellä tilausajalla illaksi), tulkkia ei myöskään tilata. Selvää myös on, että asiakkaat valitsevat suoran kommunikaation aina silloin, kun se on mahdollista. Tulkin tilaamista saattaa vähentää myös aikaisempi huono kokemus. Jos tulkin tilaaminen tai saaminen on ollut hankalaa tai tulkki ei ole selviytynyt työtehtävästään, voi asiakkaasta tuntua paremmalta vaihtoehdolta selvittää yksin ilman tulkkia. Koko Suomen mittakaavassa tulkkipalvelun tilanne on hyvin kahtalainen. Etelässä tulkit voivat erikoistua, palvelu toimii varsin hyvin ja asiakkaat saavat tulkin tarvitessaan. Pohjois-Suomessa taas ainakin ajoittainen tulkkipula jatkuu eikä tulkkauspalvelua toisaalta myöskään tilata yhtä paljon kuin etelässä. Näin ollen tulkkien on myös tehtävä hyvin monenlaisia työtehtäviä, eikä erikoistuminen ole mahdollista.

Tällä hetkellä koko palvelua ollaan siirtämässä kansaneläkelaitoksen alaisuuteen valtion hallintaan vuonna 2010. Vielä ei ole tarkkaa tietoa yksityiskohdista tai siitä, miten palvelu järjestetään: perustaako Kela omia tulkkikeskuksia vai ostaako se koko palvelun ulkopuolelta? Varmaa lienee, ettei osassa Suomea edelleen käytössä oleva epäselvä freelancer-järjestelmä tule enää olemaan mahdollinen, vaan tulkkien on oltava selkeässä työsuhhteessa johonkin tahoon. Palvelujärjestelmän organisoituessa yrityspohjaiseksi saatetaan myös menettää jotain aiemmasta hyvin avoimesta yhteistyöstä. Tiedosta ja taidosta saatetaan tulla kilpailuvaltti, jota ei välttämättä haluta enää jakaa naapuriyrityksen kanssa – kilpailun ja yhteistyön yhdistäminen taitaa olla ikuinen ongelma.

Koulutuksessa haasteeseen on vastattu pidentämällä sitä nykyiseen neljään vuoteen sekä pyrkimällä järjestämään tulkeille lisä- ja täydennyskoulutusta esimerkiksi Avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Diakonia-ammattikorkeakoulussa on sovittu tietoiseksi linjaksi, että peruskoulutuksessa tähdätään perustason taitoon. Tämän jälkeen tulkki voi suorittaa lisä- ja täydennyskoulutuksia ja niiden kautta kasvattaa sekä laajentaa osaamistaan esimerkiksi tietyllä erityisalalla, kuten oikeustulkkausessa. Lisäksi koulutusmäärät ovat lisääntyneet aloituspaikkojen kasvaessa. Osittain varmasti tästä syystä esimerkiksi aiempien vuosien opiskelutulkkipula näyttäisi vähentyneen: syksyllä 2007 koko maassa oli ilman tulkkia vain neljä opiskelijaa, kun vuonna 2005 heitä oli jopa 20. Toisaalta jokainen kuuro opiskelija ilman tulkkia on liikaa, sillä tulkin puuttuminen estää opintojen aloittamisen tai jatkamisen. Lisäksi täytyy myös muistaa tulkkauslaadulliset vaatimukset. (Selin-Grönlund 2007: 2.)

Tulkkien tarvetta on osaltaan lisännyt myös paritulkkauksen yleistymisen työtapana niin opiskelu- kuin asioimistulkkausessa. **Paritulkkauks** voi esimerkiksi opiskelutulkkauksessa olla joko vakituinen tai tilanteen vaatima satunnainen työtapa. Tulkkikeskukset ovat ilmoittaneet paritulkkauksen perusteluiksi useita eri tekijöitä. Näistä painottuvat erityisesti työn kuormittavuuden osatekijät kuten tulkkaustilanteen kesto, aiheeseen liittyvä erityissanasto ja tulkattavan sisällön haasteellisuus. Tulkkaustilanteen kuormittavuus on

suoraan yhteydessä tulkin työhyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja parempaan tulkkauksen laatuun. Tulkkikeskusten oman arvion mukaan opiskelutulkkien työtä voisi edistää muun muassa työn reflektointimahdollisuuksilla, noviisi-kokeneempi-tulkkausohjauksella ja vuorovaikutuksella sekä yhteistyön antaman turvallisuuden tunteen kautta. Tätä kautta myös työn rakenteellisilla järjestelyillä on merkitystä. (Mts.: 7–8.)

Samalla kun palvelujärjestelmä organisoituu uudelleen ja sitä kautta tulkkaustarve kasvaa, palvelun käyttäjäkunta pienenee tai ainakin muuttuu. Suomessa alettiin keskustella uudenlaisesta kuuloapuvälineestä, sisäkorvaistutuksesta eli kansanomaisesti implantista, 1990-luvun puolivälissä. Implantin avulla kuulovamman haittoja voi vähentää tietyissä tapauksissa, jolloin puheen oppiminen helpottuu. Istuteleikkauksia on tehty jo 1980-luvun alkupuolella Australiassa, Yhdysvalloissa, Japanissa sekä monissa Euroopan maissa, Suomessa 1980-luvun loppupuolella. Vuoteen 2007 mennessä Suomessa on tehty implanttileikkauksia noin 500, joista noin 200 lapselle (alle 17-vuotias) (Salmi & Laakso 2005, 460–461). Viittomakielen tulkkien alaikäisestä asiakaskunnasta voisi sanoa sen, että kuulovammaisten kouluissa oli 2000-luvun alussa hieman alle 1300 oppilasta, joista jo lähes 950 oli muita kuin viittomakieltä käyttäviä kuuroja tai huonokuuloisia. Viittomakielellä kommunikoivia oppilaita oli vain reilut 320, loput käyttivät esimerkiksi viitottua puhetta tai tukiviittomia puheen apuna. (Raino 2008.)

Kuurojen Liiton viimeisin kannanotto sisäkorvaistutuksesta on vuodelta 2003. Sen mukaan istute on hyvä kuuloapuväline monelle aikuisena kuuroutuneelle, sillä se turvaa puhutulla kielellä tapahtuvan vuorovaikutuksen. Lapsen osalta Kuurojen Liitto korostaa lapsen ensikielen ja sosiaalisten taitojen luonnollisen kehittymisen merkitystä. Istuteleikkauksen jälkeen lasten kuulokyky vaihtelee, useat lapset olivat eriasteisesti huonokuuloisia. Vasta pitemmän ajan kuluessa käy ilmi, miten lapsi pystyy hyödyntämään istutetta. Lapsen niin sanottu kuuloikä alkaa istutteen asentamisesta, jolloin kuulon intensiivinen harjoittelu alkaa. Sen vuoksi suositellaan istutteen asentamista mahdollisimman varhain. Kielenkehityksen pitäisi kuitenkin olla lapsen oikeus alusta saakka, jolloin viittomakielen ja viittomien käyttö auttaa lasta, joka ei saa puheesta selvää. Puhutusta kielestä ei välttämättä tule kaikille lapsille luonnollista ensikieltä. Kuurojen Liitto muistutti kannanotossaan siitä, että viittomakielen on todettu nopeuttavan myös istutteen saaneiden lasten puheen ja puhutun kielen kehitystä. Viittoma- ja puhekieli eivät siis ole toistensa vihollisia tai edes vaihtoehtoisia kielimuotoja. Kuurojen Liiton 2000-luvun kielipolitiikan tavoite onkin monikielisyys. (Mts.)

Viittomakielisten kuurojen määrä Suomessa on laskussa. Toisaalta asiakkaiden käyttämät kommunikaatiomenetelmät (viitottu puhe, tukiviittomat, kirjoitustulkkaukset) ovat monipuolistuneet. On vielä ennen aikaista sanoa, kasvaako kaikista sisäkorvaistutteen saaneista lapsista nuorina tai aikuisina tulkin käyttäjiä. Myös tulkkipalvelun lajista ja määrästä heidän osaltaan ei vielä tiedetä. Esimerkiksi Ruotsissa tulkin käyttö on yleistä implantoinnin jälkeenkin, ja siellä on paljon pitempi kokemus asiasta kuin meillä. Tulkkauksesta tulee yhä spesifimmin yhden henkilön tilanteeseen ja tarpeisiin vastaamista, ja samalla voisi ajatella palvelun tarjoamisen muuttuvan yhä yksilöllisemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi. Koulutukselle tämä asettaa paljon haasteita. On hienoa, että koulutuksella on toimivat

ja hyvät kontaktit työkenttään, jolloin saamme sieltä informaatiota alan konkreettisista muutoksista.

6 Lopuksi

Koulutuksen tulee tähtyä kauas ja tuleviin muutoksiin pitäisi osata varautua ja valmistautua. Koulutuksen tutkintorakenne- ja sisältöuudistukset on tehtävä nimenomaan työelämän tarpeita vastaaviksi, ja hyvä on, että työelämä tälläkin hetkellä tarvitsee ammattilaisia, joilla on erilainen osaamisprofiili. Tulkkien ammattikunta on aina ymmärtänyt sen, että osaamista on mahdollista saada monenlaisten kanavien kautta, ei pelkästään formaalin koulutuksen kautta vaan myös harrastuksista, työstä tai perheeltä. Muodollisen koulutuksen ulkopuolelta hankittu osaaminen tulee myös tunnistaa ja tunnustaa koulutuksessa. Keskeisin asia muutoksessa on kuitenkin **proaktiivisuus**, ihmiset tekevät tulevaisuuden!

Lähteet

Alanen, Elina & Hanna Lauronen 2001. *Miksi viittomakielentulkit eivät jää alalle?* Opin-
näytetyö. Kuopio: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987.

Heiskala, Timo 2008a. *Tulkkipalvelujen siirto kunnilta valtiolle. Asiantuntijalausunto Sosiaali- ja terveysministeriölle*. 21.1.2008. Helsinki: Uudenmaan erityispalvelu -
kuntayhtymä.

Heiskala, Timo 2008b. Kilpailuttamisen tuloksista Uudellamaalla & Tilaaajan näkökulmia
tulkkipalveluun & Sananen valtiollistamisesta. Esitelmä. *Turun alueen viittomakielen
tulkkien tapaaminen*, Turku 5.6.2008.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987.

Malm, Anja & Jan-Ola Östman 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa:
Anja Malm (toim.) *Viittomakieliset Suomessa*. Helsinki: Finn Lectura, 9–23 .

Martini, A. (toim.) 1996. *European Group on genetics of hearing impairment*. European
Commision Directorate, Biomedical and Health Programme (HEAR). Tiedote 8.11.1996.

Rainò, Päivi 2008. Suomalaisen viittomakielen tulevaisuudesta. Demografinen näkökul-
ma. Esitelmä. *Suomalaisen viittomakielen tutkimuksen päivä*, Jyväskylä 4.4.2008.

Rissanen, Terhi & Pirkko Mikkonen 2007. *Viittomakielentulkin koulutusohjelman ajan-
kohtaisselvitys*. Turku/Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Humanistinen ammat-
tikorkeakoulu.

Salmi, Eeva & Mikko Laakso 2005. *Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia*. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.

Selin-Grönlund, Pirkko 2007. *Opiskelutulkkkaus 2007. Selvitys opiskelutulkkia käyttävien opiskelijoiden koulutukseen sijoittumisesta ja opiskelutulkkauksesta*. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.

Suomen Viittomakielen tulkit ry. internet-sivut. Saatavissa: www.tulkit.net [viitattu 20.8.2008]

¹ Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin Viittomakielen tulkkikoulutuksen tulevaisuuden työpaja 11.–12.4.2008, Turku.

² Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/87), 7§ ja 9§.